

22. Olszański T. *Yushchenko's historical policy: a tentative assessment* / T. Olszański // *Eastweek*. – 2010. – Vol. 4, № 197. – P. 2–3.
23. Portnow A. *Wielka Wojna Ojczyźniana w polityce pamięci Białorusi, Mołdawii, Ukrainy* / A. Portnow // *ResPublica Nowa*. – 2009. – № 7. – S. 24–34.
24. Prizel I. *National identity and foreign policy. Nationalism and leadership in Poland, Russia and Ukraine* / I. Prizel. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – 443 p.
25. Riabchuk M. *Dwie Ukrainy* / M. Riabchuk; [przeł. M. Dyhas i in.]. – Wrocław: Kolegium Europy Wschodniej, 2004. – 202 s.
26. Rogiński A. *Pamięć o stalinizmie* / A. Rogiński // *Przegląd Polityczny*. – 2009. – № 95. – S. 129–133.
27. Sztompka P. *Socjologia. Analiza społeczeństwa* / P. Sztompka. – Kraków: Znak, 2002. – 653 s.
28. Wilson A. *Ukrainian nationalism in the 1990s: a minority faith* / A. Wilson. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 300 p.
29. Wojciechowski M. *Polityka historyczna. Wariant kozacki* / M. Wojciechowski // *Gazeta Wyborcza*. – 2006. – 27 sierpnia. – S. 5–6.

УДК 336.1-05:330.564.2

Ю.Б. Кушнір

доцент,

ДВНЗ "Ужгородський національний університет";

Р.Р. Буяк

Львівський ліцей менеджменту

НЕОБХІДНІСТЬ ВИДІЛЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ФІНАНСІВ В ОКРЕМИЙ ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Існуюча система освіти ігнорує потреби людини у специфічних знаннях в галузі управління персональними фінансами. Нині майбутні фахівці в галузі фінансів, як і інші фахівці економічних спеціальностей, персональних фінансів, які є базовими для розуміння та вивчення інших рівнів фінансів, не вивчають. У статті запропонована ієрархія рівнів вивчення фінансів фахівцями, запропоновано введення у навчальну програму курсу за вибором у вищих навчальних закладах «Персональні фінанси». Розмежовано поняття «персональні фінанси» та «фінанси домогосподарства».

Ключові слова: *персональні фінанси, фінанси, фінанси домогосподарства.*

Существующая система образования игнорирует потребности человека в специфических знаниях в отрасли управления персональными финансами. В настоящее время будущие специалисты в отрасли финансов, как и другие специалисты экономических специальностей, персональных финансов, которые являются базовыми для понимания и изучения других уровней финансов, не изучают. В статье представлена иерархия уровней изучения финансов специалистами, предложено введение в учебные программы курса по выбору в высших учебных заведениях «Персональные финансы». Разделено понятие «персональные финансы» и «финансы домохозяйств».

Ключевые слова: *персональные финансы, финансы, финансы домохозяйства.*

The existent system of education ignores the requirements of man in specific knowledge in industry of personal financial management. Future specialists in industry of finances, as well as other specialists of economic specialties, personal finances which are base for understanding and study of other levels of finances, do not study presently. In the article the offered hierarchy of levels of study of finances by specialists, introduction to the on-line tutorial of course is offered after a choice in higher educational establishments «Personal finances». Divided the concept of "personal finance" and "household finance".

Key words: *personal finances, finances, household finances.*

Постановка проблеми. Наслідком підвищення фінансової грамотності і доходів конкретної людини є підвищення рівня життя усього суспільства. Адже заможна людина не тільки забезпечує себе і свою сім'ю, але може жертвувати частину своїх доходів на благодійність. І навпаки, фінансові проблеми кидають тінь на всі інші аспекти життя. Нереалізовані потреби, борги, незначні заощадження, невтішні порівняння себе з іншими, втрата контролю над власним фінансовим становищем здатні викликати тривожність, депресію, серйозні захворювання і навіть призводять до самогубств. Тому закордонна економічна думка давно виділила

персональні фінанси як самостійну галузь знань, що є об'єктом окремого курсу. В той же час в Україні «Персональні фінанси» не вивчають ні в школах, ні у ВНЗ. Якщо в Росії ряд авторів працює над даною проблемою і розробляється загальнонаціональна програма фінансової грамотності, яка починатиметься у школі, то в Україні видано лише один посібник з персональних фінансів. [4]

Для глибшого обґрунтування необхідності виділення персональних фінансів в окремий об'єкт дослідження, у статті ми виділяємо 8 рівнів вивчення фінансів, початковим із яких і є персональні фінанси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Що стосується праць вітчизняних науковців, то проблемі обґрунтування доцільності виділення в самостійний об'єкт дослідження персональні (особисті) фінанси присвячена праця Кізими Т.О. [2]; в Україні видано лише один посібник з персональних фінансів. [4] В той же час не було виділено рівні вивчення фінансів, що дозволяє проілюструвати наявний пробіл в системі освіти щодо персональних фінансів як базового рівня вивчення фінансів.

Мета дослідження – обґрунтування необхідності виділення персональних фінансів в окремий об'єкт дослідження; виділення 8 рівнів вивчення фінансів.

Виклад основних положень. Слово «фінанси» прийшло до нас із латинської мови через французьку. Первісно його значення пов'язувалося з ідеєю кінця, остаточної виплати. Довгий шлях цього слова до сучасного значення був такий: лат. *finis* – «кінець, проведення остаточної виплати, сплата штрафу»; лат. *finantia* – «плата, готівка, дохід»; франц. *finance* – «фінанси». В цьому остаточному значенні фінанси і з'явилися в українській мові. Неважко помітити, що той же латинський корінь зі значенням «кінець» містять слова «фінал», «фініш». [1, с. 89]

Під фінансами в економічній теорії розуміють систему утворення і використання фондів грошових ресурсів, необхідних для забезпечення процесу відтворення і виділяють наступні складові фінансової системи:

1. Державні фінанси. Система грошових фондів держави, призначених для забезпечення її функцій (Держбюджет, Пенсійний фонд, фонди державного майнового і особистого страхування тощо);

2. Фінанси підприємств. Система грошових фондів, які забезпечують процес виробництва та відтворення у рамках даного підприємства (зокрема, амортизаційний).

За визначенням Ейсана Нікбахта та Анжеліко Гроппеллі, **фінанси** – це застосування різноманітних економічних прийомів для досягнення максимального достатку фірми або загальної вартості капіталу, вкладеного у справу [3, с.5];

3. Фінанси населення. Грошові фонди, що фінансуються з доходів громадян, отриманих на основі трудової, господарської та іншої діяльності або із спадщини. [5, с.122-123]

Погоджуючись із наведеною класифікацією, вважаємо за необхідне підкреслити, що фінанси населення – це агрегований показник, що є сумою фінансів окремих громадян та їх сімей. В той же час існуюча система освіти, починаючи з дитсадка і закінчуючи аспірантурою, ігнорує потреби у вмінні розпоряджатися грошовими потоками на рівні людини (сім'ї).

Нинішня система освіти, в т.ч. економічної, має суттєвий пробіл в галузі персональних фінансів. Для ілюстрації вищесказаного в системі освіти умовно виділимо 8 рівнів пізнання фінансів фахівцями у цій галузі (рис. 1).

Як видно з рис. 1, нині фахівці в галузі фінансів, як і інші випускники ВНЗ-ів економічних спеціальностей, вивчають фінанси з другого рівня, не вивчаючи першого, базового. Усунути цей недолік покликано введення курсу за вибором «Персональні фінанси» у ВНЗ.

Рис. 1. Рівні підготовки фахівців у галузі фінансів

Ринкова економіка складається з великої кількості окремих ринків. Структура ринку визначається об'єктами і суб'єктами ринкових відносин.

Основні суб'єкти ринкового господарства прийнято розділяти на 3 групи:

- домашні господарства;
- бізнес;
- уряд.

В економічній теорії домогосподарства визначаються як основна структурна одиниця в ринковій економіці.

Домогосподарство – це економічна одиниця, що складається з однієї або більше осіб, які ведуть спільне господарство, забезпечують економіку ресурсами і використовують зароблені при цьому кошти на поточне споживання і заощадження з метою задоволення особистих потреб.

У статистичному щорічнику України наводиться таке визначення домогосподарства: «Домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи (стаття 1 Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення» [7, с.386].

У вітчизняній економічній літературі, окрім поняття «фінанси населення» можна зустріти також терміни «фінанси домогосподарств», «фінанси громадян» і вкрай рідко – «персональні (особисті) фінанси». В англійській літературі використовують терміни «персональні (особисті) фінанси» («personal finances»), «фінанси домашніх господарств» («household finances»), «фінанси споживачів» («consumer finances»), «сімейні фінанси» («family finances»). Проте найпоширенішими є поняття «персональні фінанси» і «фінанси домашніх господарств». Вживання останнього терміна пов'язане, передусім, з тим, що сектор домашніх господарств виділений окремо в системі національних рахунків. Однак важливо враховувати ту обставину, що рішення у цьому секторі найчастіше приймаються не сім'ями, а індивідами, і такі рішення пов'язані насамперед з особистими доходами, тобто отримання доходів сектором домашніх господарств має індивідуальний характер. Індивідуальний характер має і сплата податків до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів, адже в Україні об'єктом оподаткування є доходи окремого члена домогосподарства, тоді як в окремих зарубіжних країнах здійснюється загальне оподаткування доходів сім'ї.

Основною метою фінансових відносин, які формуються всередині домогосподарства, є ефективне збереження особистих (персональних) фінансів громадян і спільне використання частини індивідуальних фінансових ресурсів для реалізації цілей сім'ї.

Існування персональних (особистих) фінансів впливає з потреб індивіда й узгоджується з ними. Задовольнити одразу всі потреби, як правило, неможливо, оскільки:

- з одного боку, спектр потреб є зазвичай досить широким;
- з іншого, індивід у процесі їх задоволення постійно наштовхується на внутрішні суперечності й обмеження, такі, як фінансові можливості.

Персональні фінанси – це сукупність розподільних і перерозподільних відносин, в які вступає громадянин з приводу розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, формування та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів суспільства з метою збереження чи підвищення свого соціального статусу, а також вирішення основних завдань поточного і перспективних етапів життєвого циклу. На кожному з цих етапів індивід має різні можливості для отримання доходів, а також у нього формуються різноманітні потреби в процесі реалізації відповідних цим етапам завдань. [2, с.195-196]

Висновки. Нинішня система освіти, в т.ч. економічної, має суттєвий пробіл в галузі персональних фінансів (для ілюстрації зазначеного пробілу в системі освіти умовно виділено 8 ієрархічних рівнів підготовки фахівців у галузі фінансів). Усунути цей недолік покликане введення курсу за вибором «Персональні фінанси» у ВНЗ.

Під персональними фінансами мається на увазі сукупність розподільних і перерозподільних відносин, в які вступає громадянин з приводу розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, формування та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів суспільства з метою збереження чи підвищення свого соціального статусу, а також вирішення основних завдань поточного і перспективних етапів життєвого циклу. На кожному з цих етапів індивід має різні можливості для отримання доходів, а також у нього формуються різноманітні потреби в процесі реалізації відповідних цим етапам завдань.

Література:

1. Ільїн В.В. *Фінансова цивілізація*/ Ільїн В.В. – К.: Книга, 2007. – 528 с.
2. Кізіма Т.О. *Особисті (персональні) фінанси: необхідність виокремлення та перспективи розвитку в умовах ринку* / Т.О. Кізіма // *Актуальні проблеми економіки*. – 2009. – №11. – С.195-203.
3. Нікбахт Е. *Фінанси*/ Нікбахт Е., Гроппеллі А. – Київ: Вік, Глобус, 1992. – 383 с.
4. Кушнір Ю.Б. *Персональні фінанси. Посібник*/ Кушнір Ю.Б. – Ужгород: Карпати, 2011. – 176 с.
5. Пітюлич М.І. *Економічна теорія. Посібник для студентів природничих факультетів*/ Пітюлич М.І., Кушнір Ю.Б. – Ужгород: Карпати, 2008. – 168 с.

6. Пітюлич М.М. Домогосподарства: соціально-економічні трансформації (регіональний аспект дослідження): Монографія / Пітюлич М.М., Чакій О.І. – Ужгород: ВАТ «Патент», 2009. – 168 с.
7. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – Київ: 2009.

УДК 342.9

П.С. Гарасим, С.В. Зюбаненко
ГУМВС України у Львівській області

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ПОТЕРПІЛОГО ТА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

В статті розглянуто характеристика особи потерпілого та особи злочинця на на ґрунті ксенофобії, расової та національної ворожнечі.

Ключові слова: потерпілий, злочинець, злочин, ксенофобія, расової та національної ворожнечі.

В статье рассмотрены характеристика личности потерпевшего и личности преступника на на почве ксенофобии, расовой и национальной вражды.

Ключевые слова: потерпевший, преступник, преступление, ксенофобия, расовой и национальной вражды.

In the article the characteristics of the person and the victim of a criminal in xenophobic, racial and national hatred.

Key words: victim, offender, crime, xenophobia, racial and national hatred.

Постановка проблеми. Одним з елементів криміналістичної характеристики злочинів, вчинених на ґрунті ксенофобії, расової та національної ворожнечі є особа злочинця. Особа злочинця – це особистість людини, яка винно вчинила суспільно небезпечне діяння, заборонене законом під погрозою кримінальної відповідальності. Специфічні риси, що її характеризують, знаходять свій прояв насамперед у поведінці, яка передуює вчиненню злочину. У досліджуваній категорії злочинів особа злочинця виступає свого роду, носієм інтелектуальних завдань, що містять у собі безліч невідомих, які підлягають установленню. Злочинець не тільки моделює, а й уявляє подію в її нібито природному прояві, і тому, при її аналізі не завжди можна виявити і простежити ту помилку, яка порушує всю схему події.

Мета та завдання досліджень – дослідження особи злочинця та потерпілого згідно статей кримінального кодексу України у злочинах вчинених на ґрунті ксенофобія, расової та національної ворожнечі.

Згідно зі статтями 3 і 7 КК України злочинцем є особа, яка навмисно або з необережності вчинила передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння.

Як показують результати проведеного нами анкетування слідчих ОВС та прокуратури, найбільш поширеними факторами, які впливають на кількість злочинів вчинених проти іноземців є особа злочинця (62%). Інші фактори значно рідше згадуються респондентами: регіон, у якому вчинено злочин (19%); особистість потерпілого (10%); предмет злочинного посягання (6%); нелегальна міграція (3%).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення особи злочинця – складна комплексна проблема, яка вимагає різнобічного підходу. Аналіз юридичної літератури показав декілька напрямків дослідження даного об'єкта: кримінологічне, кримінально-правове, кримінально-процесуальне, судово-психологічне, виправно-трудова та криміналістичне. Усі вони становлять єдине ціле – правове дослідження особи і вимагають єдиного підходу. Найбільш важливими на початковому етапі розслідування злочинів, вчинених на ґрунті етнічної ненависті опитані слідчі ОВС та прокуратури, вважають дані про особу злочинця; (48%); дані про особу потерпілого (26%); про спосіб життя (14%) та про зовнішність; цих осіб (12%).

Виклад основного матеріалу. У криміналістичному вивченні особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 161 КК України, вважаємо за доцільне виділити два специфічні напрямки.

По-перше, отримання інформації про особу невідомого злочинця. Цей напрямок має коли відомий факт злочину, а особа, яка його вчинила не встановлена. Таке вивчення носить опосередкований характер.

По-друге, збирання і дослідження відомостей про вже відомого слідству затриманого підозрюваного з метою вичерпної криміналістичної оцінки особи суб'єкта. Отримана інформація в даному разі використовується для: а) вибору тактики провадження окремих слідчих дій і досягнення необхідного психологічного контакту з підозрюваним (обвинуваченим); б) прогнозування поведінки злочинця на різних етапах розслідування; в) усвідомлення його справжньої ролі у вчиненому злочині і виявлення інших учасників злочинної групи; г) планування розслідування.